

Examen VWO

Latijn

Voorbereidend
Wetenschappelijk
Onderwijs

19 | 94

Tijdvak 1
Vrijdag 20 mei
9.00–12.00 uur

Vragenboekje

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Dit examen bestaat uit 23 vragen en een vertaalopdracht.
Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1

Regel 2–5 *non illa t/m possimus*.

Deze zin bevat een tegenstelling.

2 p 1 Formuleer deze tegenstelling in het Nederlands.

2 p 2 Welke opvatting over de taak van de soldaten wordt door Cicero in alinea 1 voorgesteld als berustend op een misverstand?

2 p 3 Leg uit dat het bestaan van deze opvatting gezien de historische situatie begrijpelijk was. Verwerk in je antwoord de functie die Pompeius bekleedde ten tijde van het proces en zijn optreden tegen Milo.

Regel 6–10 *Sed me recreat t/m armare*.

2 p 4 Welk chiasme bevat deze zin? Beantwoord deze vraag door het citeren van de desbetreffende woorden.

Regel 25 *causam crimenque*

2 p 5 Citeer de woorden waarmee Cicero in het vervolg van alinea 3 duidelijk maakt, waar deze zaak volgens hem op neerkwam.

Regel 25–26 *neque omnis confessio facti est inusitata*

2 p 6 Welke redenering van de rechters wil Cicero met deze woorden voorkomen?

Regel 33–34 *vel potius*

2 p 7 Wat beoogt Cicero met deze correctie?

Regel 35 *nihil sane id prosit Miloni*

2 p 8 Welk argument voert Cicero hiervoor aan? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Alinea 2 en alinea 4, regel 37–39 (*Sin t/m propulsarent*).

1 p 9 Welk grondrecht verdedigt Cicero in beide passages?

2 p 10 Met welke woordgroep uit regel 37–39 correspondeert „elk middel” (regel 22)?

Regel 39–41 *non potestis t/m pereundum*

2 p 11 Volgens Cicero houdt een veroordeling van Milo's optreden in dat

A struikrovers ter dood gebracht moeten worden.

B verzet tegen struikrovers geboden blijft.

C verzet tegen struikrovers fataal is.

D wie een struikrover doodt, vrijuit moet gaan.

Wie bij demonstratieve bijeenkomsten, religieuze samenkomsten of grote politieke vergaderingen de emoties van de aanwezigen op een effectieve manier weet te bespelen, zal de luisteraars gemakkelijk op zijn hand krijgen en daardoor meer kans hebben om zijn zin door te drijven. Hierbij kunnen zowel positieve emoties, zoals een gevoel van veiligheid of loyaliteit, als negatieve emoties, zoals een gevoel van bedreigd- of in-de-steek-gelaten-zijn, worden geëxploiteerd. In beide gevallen speelt de identificatie met het groepsbelang in de manipulatie van deze emoties een cruciale rol.

F. van Eemeren en R. Grootendorst, Dat heeft U mij niet horen zeggen.

1 p 12 Welk element in het betoog van Van Eemeren en Grootendorst wordt geïllustreerd door de woorden *omitto socios, externas nationas, reges, tetrarchas* (regel 48)?

1 p 13 Welk element in het betoog van Van Eemeren en Grootendorst wordt geïllustreerd door de woorden *servorum exercitus t/m possideret* (regel 52–53)?

Regel 56 *de causa, extra causam*

4 p 14 Zet in niet meer dan 75 woorden uiteen wat de kern was van Cicero's betoog *de causa*, en wat de kern was van zijn betoog *extra causam*.

Baseer je daarbij op je kennis van de inhoud van de Pro Milone.

Regel 61–65 Etenim t/m debemus!

- 2 p 15 Welk in deze regels beschreven gedrag komt overeen met dat van Milo? Beantwoord deze vraag door het citeren van alle desbetreffende Latijnse woorden.

In De Oratore II 172 geeft Cicero een voorbeeld van een zogenaamde a-fortiori-redenering. Het voorbeeld luidt als volgt:

1: Als een goede reputatie meer waard is dan rijkdom,

2: en als rijkdom zo vurig wordt nagesteeft,

3: hoeveel te meer moeten we dan naar een goede reputatie streven.

- 2 p 16 Geef een parafraze in het Nederlands van de a-fortiori-redenering in alinea 6. In vergelijking met het bovenstaande citaat uit De Oratore ontbreekt in alinea 6 stap 1 in de redenering.
- 2 p 17 Formuleer zelf deze ontbrekende stap.

Tekst 2

- 2 p 18 Geef een toelichting op de naam Antonius en het begrip Philippica, zoals die voorkomen in tekst 2.

Tekst 3

- 2 p 19 Welke drie groepen mensen laat Cicero de spreker in deze tekst onderscheiden?
- 1 p 20 Komt de eigen opvatting van Cicero overeen met de opvatting die hier aan Socrates wordt toegeschreven? Licht je antwoord toe.

Tekst 4

- 2 p 21 Door de toevoeging van welk woord in het citaat uit Pro Milone 5 is er geen sprake van een zuivere, maar van een gemengde *allegoria*?

Tekst 5

- 3 p 22 Wijs in het citaat uit de rede van Kennedy de volgende stijlmiddelen aan:

anafoor

asyndeton

parallele zinsbouw

climax.

Tekst 6

- 2 p 23 Welke twee in de antieke theorie voorkomende doelstellingen van het *exordium* vind je hier in ironische vorm terug? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Tekst 7

Bestudeer tekst 7 met de inleiding en de aantekeningen.

45 p Vertaal regel 1 t/m 13.

Einde